

Parc del Foix

La Xara i el Pau i la maledicció de la maruga

Diputació
Barcelona

Xarxa de Parcs Naturals

Aquest llibre s'ha editat especialment dins del programa **Viu el Parc** que es duu a terme al **Parc del Foix** organitzat per l'Àrea de Territori i Sostenibilitat de la Diputació de Barcelona. Els exemplars d'aquesta edició es repartiran entre els escolars de 5è de primària dels municipis del parc durant el període 2010-2013. D'aquest llibre s'ha fet un tiratge de 3.000 exemplars.

Primera edició
maig de 2012

© del text
Gonçal Luna

© de les il·lustracions
Susanna Campillo

© d'aquesta edició
Diputació de Barcelona

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, resta rigorosament prohibida sense l'autorització prèvia per escrit dels editors, i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei.

Direcció, coordinació i producció
a cura d'Editorial Mediterrània, SL
Casp, 108, 8è
08010 Barcelona
Tel. 93 218 34 58
Fax 93 265 65 23
editorial@editorialmediterrania.cat
www.editorialmediterrania.cat

Disseny
Martí Abril

ISBN: 978-84-9803-495-0
DL: B-9.207-2012

Impressió
Ormoprint

Imprès a Catalunya
Printed in Catalonia

Parc del Foix

La Xara i el Pau i la maledicció de la maruga

Text: Gonçal Luna

Il·lustracions: Susanna Campillo

**Diputació
Barcelona**

Xarxa de Parcs Naturals

Llum de maruga

La maruga és un ésser minúscul que viu a les aigües dolces.

Les nits calitjoses d'estiu, les marugues, que habiten per milers el pantà de Foix, ofereixen un espectacle meravellós.

Quan la llum difusa del crepuscle és substituïda per la foscor profunda de les nits de lluna nova, les marugues ascendeixen molt a poc a poc a la superfície de la làmina d'aigua.

I aleshores, una darrere de l'altra, amb parsimònia, comencen a il·luminar-se amb una llum pròpia, fosfòrica, del color del raïm daurat, una llum nítida però alhora delicada.

I s'encenen i s'apaguen a poc a poc, aquí i allà, com un cor que bateja molt lentament, i converteixen la superfície de l'embassament en un mirall negre esquitxat d'estrelles titil·lants.

I llavors s'esdevé la part més fascinant de l'espectacle: una per una, les marugues s'elevan sobre la superfície de l'aigua, i puguen a poc a poc, sense pes i sense presses. I queden suspeses a l'aire una bona estona, batejant de llum. I després tornen a baixar a l'aigua, sense pes i sense presses, i se submergeixen de nou.

Perquè, en realitat, són presoneres de l'aigua.

I els encenalls de boira que s'evaporen del pantà a causa de la calor estival difuminen la llum groguenca de les marugues, i tot el llac pren un aspecte màgic, fantasmagòric, d'una gran bellesa.

Però aquest espectacle sobrenatural és tan seductor com enganyós...

...perquè l'esperit de la maruga és el de la mal·dat i la destrucció.

Temps medievals

La Xara i el Pau passejaven animadament per la vora del riu, al Parc del Foix, quan de sobte van veure dos homes a cavall que encaçaven un noi i una noia d'uns catorze anys, que corrien desesperats.

Els dos homes duïen una túnica de malles metàl·liques que recordava les armadures antigues, i un casc com els dels cavallers, amb una tira de ferro que els protegia el nas. Un duïa una espasa curta, un coltell, i l'altre portava un escut i una llança.

Els nois buscaven refugi, i fugien cap a un casalot que tenia adossada una gran bassa. Però no hi van arribar, perquè els homes els van acorralar. Van aconseguir agafar el noi i van empenyar la noia contra el mur de la bassa, fins que va caure a l'aigua.

–Au, ara surt si pots! –va cridar un dels homes a la noia, mentre l'altre lligava les mans al noi i el pujava dalt del cavall. I mentrestant, tots dos feien unes riallades tan escandaloses que tapaven els xiscles de resistència del xicot.

–Així aprendreu a rapinyar el que correspon al Senyor –va afegir l'altre home. I havent dit això, van esperonar els cavalls i van arrencar a córrer.

La xicota agitava els braços desesperada, treïa el cap a la superfície de l'aigua i es tornava a enfonsar. Era evident que no sabia nedar.

I aleshores va començar a enfonsar-se.

Llavors, la Xara i el Pau van deixar caure la motxilla a terra per tal de llançar-se a l'aigua sense ni treure's la roba.

I mentre això passava, el cel va començar a vibrar amb una mena de brogit sord que s'anava accentuant. Un gran estol d'òlibes blanques s'atansaven des de la llunyania, amb un aleteig potent i elegant.

I n'hi havia tantes que cobrien l'horitzó.

La noia del molí

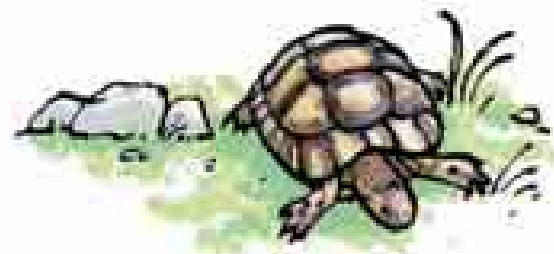
L'aigua estava freda, i la roba, mullada i enganxada al cos, els dificultava els moviments. Però la Xara i el Pau van nedar amb força cap al racó més profund de la bassa, on la noia de les trenes rosses encara s'agitava convulsivament. Un per cada braç, la van poder arrossegar fins a la superfície i, entre tos i ennuegades, la van treure de l'aigua i la van ajeure a terra.

Al cap de poca estona, la xicoteta va recuperar la respiració tranquil·la i el sol li havia començat a eixugar la roba:

– Moltes gràcies, nois. M'heu salvat la vida.

– Qui ets? – va preguntar la Xara –. Qui són aquests homes? Per què us persegueixen?

– Fa uns dies, els soldats es van presentar al molí per exigir la seva quota de farina, però no la hi vam poder lliurar. Ens van donar una setmana més de coll, però avui han tornat i ja veieu com ha acabat tot.

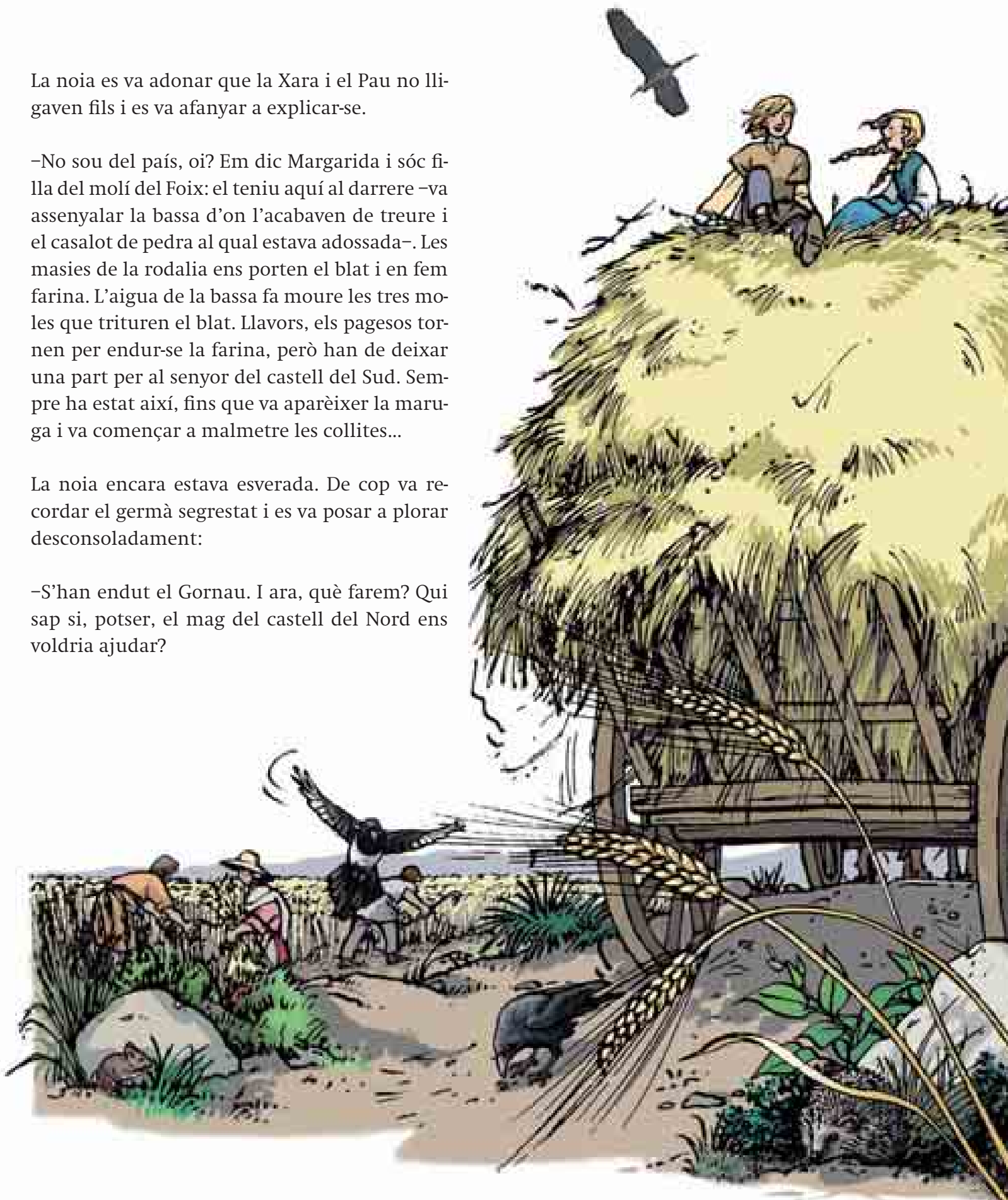

La noia es va adonar que la Xara i el Pau no lli-gaven fils i es va afanyar a explicar-se.

-No sou del país, oi? Em dic Margarida i sóc fi-lla del molí del Foix: el teniu aquí al darrere -va assenyalar la bassa d'on l'acabaven de treure i el casalot de pedra al qual estava adossada-. Les masies de la rodalia ens porten el blat i en fem farina. L'aigua de la bassa fa moure les tres mo-les que trituren el blat. Llavors, els pagesos tor-nen per endur-se la farina, però han de deixar una part per al senyor del castell del Sud. Sem-pre ha estat així, fins que va aparèixer la maru-ga i va començar a malmetre les collites...

La noia encara estava esverada. De cop va re-cordar el germà segrestat i es va posar a plorar desconsoladament:

-S'han endut el Gornau. I ara, què farem? Qui sap si, potser, el mag del castell del Nord ens voldria ajudar?

El mag del castell del Nord

Al país del Foix, tothom sap que el mag del castell del Nord és poderós.

La Margarida no gosa acostar-s'hi. Però la Xara i el Pau la convencen: cal rescatar el Gornau. I cal acabar amb la maruga.

El castell del Nord és a prop del molí. Està construït sobre el cim d'una penya forta, i té una forma peculiar: és una gran torre cilíndrica coronada per una teulada cònica.

Quan la Margarida, la Xara i el Pau hi arriben s'està celebrant litúrgia. A la gran sala dels encanteris, el mag del Nord és assegut en el tro. Du ulleres i l'acompanyen els tres mags cefalòfors. Sobrevolant la sala, les òlibes turiferàries i ceriferàries omplen l'espai de cridòria i batecs d'ala.

Els mags cefalòfors duen el propi cap a la mà (com el van perdre és encara un gran secret). Però, tot i amb el cap a la mà, pensen i enraonen com a mags.

Les òlibes ceriferàries i les òlibes turiferàries han viscut sempre al castell i són assistents del mag del Nord. Les òlibes ceriferàries porten la llum. Això vol dir que quan són fora del castell, el mag del Nord veu el que elles veuen. I per tant són les que reben les ordres del mag. Les òlibes turiferàries són les dipositàries de les essències màgiques. I per tant són les encarregades dels encanteris.

-Silenci! -crida aleshores el mag del Nord, amb veu de tro.

Les òlibes deixen d'esvalotar. El silenci es fa a la sala.

-Enraoneu! -diu el mag.

La Margarida està espantada, però el Pau i la Xara li fan costat. I aleshores la noia del molí s'atreveix a explicar que la maruga ha assecat les collites. I que ara els camperols no tenen blat. I que sense blat no hi ha farina. I que, sense farina, el molí no pot pagar la quota al senyor del castell del Sud. I que per això els soldats han segrestat el Gornau. I que el Gornau és el meu germà.

I que cal rescatar-lo.

I que cal aturar la maruga.

El seguici del Foix

El camí cap al castell del Sud ressegueix el riu Foix, i desemboca en el pantà. És un camí envoltat de misteri. La Xara i el Pau i la Margarida encapçalen la marxa. El terra és moll, i se'ls humitegen els peus. Els tres mags cefalòfors els acompanyen, i obren la boca per torns:

-La princesa, la filla del senyor del Sud, i les fadrines que l'escortaven van beure aigua del pantà...

-I ho tenien prohibit...

-I la maruga se'ls va ficar a les entranyes...

És un camí espès, poblat de vegetació de ribera, de canyís i d'enfiladisses -vidalba, heura i llúpol- que s'entortolliguen als troncs dels arbres i atorguen al paisatge un aspecte fantasmagòric i ombrívol.

Al voltant, els camps es veuen devastats. Els ceps estan morts; els camps de blat, calcinats. La fruita dels arbres, seca i eixarreïda.

-Ja ho deia la llegenda: l'aigua està maleïda...

-I la maruga se'ls va ficar al cap i les va tornar boges...

-I després la maruga es va transformar en monstre...

Al pas de la processó, els animals es corprenen. Una tortuga de rierol es fica al riu, arrossegant els peus. Dalt d'un arbre, un corb marí es mira la comitiva amb desvergonyiment. Una grana, que raucava confiada, calla i es llança a l'aigua d'un salt.

-I el monstre va alliberar-se de l'aigua i va conquerir la terra...

-I el monstre va ser la maruga...

-I la maruga va arrasar el regne del Nord i el regne del Sud i tot el país del Foix.

Diu la llegenda que la maruga viu al mar, en coves submarines. De vegades fa incursions riu amunt, i estén la malvestat i la desgràcia. Després retorna a les aigües salades.

Diu també que la construcció del pantà de Foix va ser una obra maleïda. El riu es resistia a deixar-se engabiar, però els homes es van entestar a tancar-lo entre parets de pedra.

I, sense voler, en un dels seus viatges perversos, la maruga va quedar presonera a les aigües del pantà.

I aquesta va ser la maledicció del país del Foix.

El castell del Sud

Quan arriben al castell del Sud, el poble bull d'activitat: se celebra fira.

Els músics omplen els carrers amb música de flabiols i violes de roda, i els joglars narren les històries que han heretat dels trobadors: la gent les escolta en rotllana i fa tabola. Els mercaders omplen les places amb veus que ofereixen menes exòtiques i robes luxoses i acolorides, teixides amb fil d'or, que han arribat de l'Àràbia i de Pèrsia a través dels comerciants sarraïns.

L'ambient convé molt a la Xara i el Pau i la Margarida. Els servents del castell entren i surten trafegant mercaderies, neguitosos, i els nois aprofiten una distracció dels guàrdies per entrar-hi. Els cefalòfors s'esperen fora: és millor així. Les òlibes s'amaguen a les golfes de les cases o volen a una distància prudencial del castell.

La fortalesa és imponent, i està enfilada dalt de tot del poble, amb el pantà als peus. A dins, tothom va atrafegat, i els nois aprofiten per fer via.

Tenen sort: entre els esclaus que arrosseguen coses d'aquí cap allà, troben el Gornau, que els fa un gest amb el cap. La Margarida, la Xara i el Pau carreguen un sac cadascú i s'afegeixen a la corrua dels serfs.

Caminen poc a poc. Les estances del castell són fosques, de pedra i de sostres altíssims. L'ambient és humit i llòbrec, a penes il·luminat pel foc esmorteït de les torxes que cremen a les parets.

En un moment donat, el Gornau els empenya cap a un passadís estret i negre. Tots quatre hi romanen amagats fins que el reguitzell de servents desapareix. Aleshores, el Gornau els guia cap a una cambra rodona, amb una escala de cargol que s'enfila amunt i no s'acaba mai. És la torre de l'homenatge, i és desproporcionadament alta.

Dalt de la torre estant, el panorama esborrona. A una banda, les aigües negres del pantà. A l'altra, un mosaic de camps de blat i d'ordi i de vinya, que en un altre temps va ser magnífic...

-Mireu! -diu el Gornau, assenyalant-. Allà, la maruga!

En la llunyania, una línia d'una estranya llum fosfòrica i àmbar, del color del raïm daurat, recorre, com un escurçó, un extens camp de blat tendre i verdíssim, i el transforma en una massa esgrogueïda, calcinada i morta que desprèn un fumerol verinós.

La batalla de les òlibes

Davant de la serp de llum i de destrucció que assola els conreus, els camperols fugen espavorits. Alguns encara intenten combatre la catàstrofe. Fustiguen el terra amb branques, com si es tractés d'un incendi. Però és en va: la maruga se'ls fica al cos, els menja el cuc de l'orella i els torna bojos: perden el cap.

Les òlibes ceriferàries, que tot ho veuen, les portadores de la llum, es precipiten sobre la línia de llum i sobrevolen el camp. El mag del Nord tot ho veu.

Els mags cefalòfors endeguen el ritual: aixequen el propi cap en una mà, i amb l'altra fan una gesticulació esotèrica.

Comença la lluita final.

Les òlibes turiferàries, les que tresoregen les essències màgiques, les encarregades dels encanteris, encapçalen l'assalt.

El combat és desigual, perquè la maruga és poderosa; i perquè la maruga és, en realitat són, milers d'éssers minúsculs, fugissers i perversos, que miren de ficar-se al cos de les òlibes. Volen menjar-se'n el cervell i tornar-les boges.

Però l'òliba és immune, perquè és l'única bèstia del món que pot girar el cap tota una volta sencera: aquesta és la seva defensa. Les òlibes del castell del Nord, turiferàries i ceriferàries, giren el cap tantes voltes com calgui, i si cal se'n desprenen i, quan cal, el tornen a lloc (els mags cefalòfors no poden, i per això duen el cap a la mà).

Les òlibes envesteixen d'urpes i de bec, i són fortes i estan protegides per la màgia. Despleguen les ales, i volen d'esquena, i tomben i giren, perquè la maruga no se'n pugui lliurar, de l'atac. L'escena és envoltada d'una violència estranya i angoixant.

I inexorablement, a poc a poc, la llum de la maruga s'apaga i és bandejada de la terra ferma, dels camps i dels boscos del Foix.

I a partir d'ara quedarà arraconada al regne de l'aigua, d'on mai no hauria d'haver sortit si els homes no haguessin desafiat les lleis de l'ordre natural.

Llum serena

L'aigua del riu Foix mou contínuament les rodes del molí on la Margarida i el seu germà, el Gornau, esperen el blat madur que els camperols han recollit els primers dies d'estiu.

El blat passarà per les moles i una part de la farina que en resulti anirà a cobrir la quota del senyor del castell del Sud.

De nits, quan han acabat la feina, el Gornau i la Margarida i la Xara i el Pau enfilen el camí del sud, riu avall.

I aleshores, quan després de mullar-se els peus, i després de sentir el rauc fi del tòtil, i després d'escoltar el reclam del gamarús, arriben sota la torre del castell del Sud, aleshores, dèiem, tots quatre seuen a la vora del pantà i contemplen el meravellós espectacle de llum que els ofereix la maruga.

I saben que les òlibes del castell del Nord, des de les golfes de les masies, vetllen perquè la maruga no abandoni mai més l'aigua del pantà.

Títols publicats:

1. El Parc del Garraf

La Xara i el Pau i l'àliga perdiguera

2. El Parc Natural del Montseny

La Xara i el Pau i la dona d'aigua

3. El Parc del Castell de Montesquiú

La Xara i el Pau i el castell màgic

4. El Parc de la Serralada de Marina

La Xara i el Pau i la noia de la fona

5. El Parc del Montnegre i el Corredor

La Xara i el Pau i la guerra dels banyarriquers

6. Espai Natural de les Guillerries-Savassona

La Xara i el Pau i la Fadrineta de Sau

7. El Parc de la Serralada Litoral

La Xara i el Pau i la bruixa de la Pinta d'or

8. El Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

La Xara i el Pau i el drac de la cova

9. El Parc d'Olèrdola

La Xara i el Pau i l'illa dels Albats

10. El Parc del Foix

La Xara i el Pau i la maledicció de la maruga

La Diputació de Barcelona, a través de la Xarxa de Parcs Naturals, gestiona amb els ajuntaments dotze espais naturals d'un alt valor paisatgístic, ecològic i cultural: Parc Natural del Montseny, Parc Natural de Sant Llorenç del Munt i l'Obac, Parc del Montnegre i el Corredor, Parc del Garraf, Parc del Castell de Montesquiu, Parc d'Olèrdola, Parc del Foix, Parc de la Serralada de Marina, Parc de la Serralada Litoral, Espai Natural de les Guilleries-Savassona, Parc Agrari del Baix Llobregat i Parc Natural de la Serra de Collserola.

www.diba.cat/parcsn
www.diba.cat/parcsn/newsletter

ISBN: 978-84-9803-495-0

Parc
del Foix

Diputació
Barcelona

Xarxa de Parcs Naturals